

Meritum eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni¹

Anotácia: Predložená vedecká štúdia reflektuje na opodstatnenie skúmania merita eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni. Autorka v jej obsahu reaguje na bezpodmienečnú potrebu špecifikácie základných pojmov a špecifických východísk spojených s problematikou obchodovania s ľuďmi. Konala tak najmä na účel zefektívnenia prípravného konania a s dôrazom na poskytnutie ucelených poznatkov vyplývajúcich z vedeckého výskumu realizovaného za podpory Agentúry na podporu výskumu a vývoja. Autorka pri koncipovaní zvolenej problematiky do uceleného komplexu relevantných vedeckých poznatkov realizovala čiastkový výskum zameraný na trestný čin obchodovania s ľuďmi. Využívala pri tom analýzu, syntézu, pozorovanie, pracovala aj s nadobudnutými poznatkami z vedeckých výstupov a výskumov, judikatúry i s relevantnými informáciami od odborníkov z aplikačnej praxe.

Kľúčové slová: obchodovanie s ľuďmi, páchatel', obeť, obzvlášť zraniteľná obeť, vyšetrovanie, prevencia, podpora a ochrana, trestné konanie.

Úvod

V úvode je podstatne dôležité zdôrazniť fakt, že obchodovanie s ľuďmi predstavuje trestnú činnosť s presahom cez naše štátne hranice a práve aj v tom je zdôraznená špecifikácia páchania tejto trestnej činnosti. Meritum eliminácie a boja proti tejto trestnej činnosti, v rámci ktorej dochádza k markantnému porušovaniu základných ľudských práv a slobôd, by nielen pre Slovenskú republiku, ale aj pre Európsku úniu malo byť prioritou². Ako nám bolo potvrdené aj príslušníkmi Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru³, proaktívne pôsobenie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi je pre medzinárodné organizácie a spoločenstvá, výzvou a stanoveným cieľom.

Nielen súčasné krízy, ale aj tie z blízkej minulosti, poukazujú na skutočnosť, že so sebou priniesli situácie, ktoré Slovenská republika musela zvládnuť. Ide najmä o pandémiu COVID-19 a vojnu na Ukrajine, ktoré mali veľký negatívny vplyv aj na mieru zraniteľnosti ľudí voči vykorisťovaniu. Hovoríme teda buď o určitej forme vykorisťovania, alebo o inom účele, napríklad o nelegálnom odoberaní orgánov, falošných sobášoch a podobne.⁴

Vojnový konflikt na Ukrajine spôsobil významný nárast počtu tranzitujúcich, ako aj na Slovensku ostávajúcich odídencom, z ktorých väčšinu tvoria ženy a deti, ako nám bolo potvrdené počas realizácie riadených rozhovorov. Je dôležité, aby týmto novým výzvam, najmä v oblasti zvýšeného rizika pracovného a sexuálneho vykorisťovania, Slovenská republika účelne čelila a uskutočňovala svoju činnosť pre čo najefektívnejšie pôsobenie v oblasti ich prevencie.

Cieľom autorky je aj z tohto dôvodu jasne, na základe výskumných, vedeckých poznatkov definovať prioritné skutočnosti v rámci merita eliminácie a boja proti

¹ „Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0102.“

² *Oznámenie o stratégii Európskej únie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021-2025, COM (2021) 171 final; závery Rady z 26. mája 2021, ktorými sa stanovujú priority EÚ v boji proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti na roky 2022-2025 prostredníctvom Európskej multidisciplinárnej platformy proti hrozbám trestnej činnosti (EMPACT).*

³ Informácie boli získané prostredníctvom realizácie riadených rozhovorov so 6 aktívnymi príslušníkmi Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, ktorým bolo položených 10 otázok. Riadené rozhovory obsahovali otvorené otázky a smerovali k vyšpecifikovaniu jednotlivých markantných znakov špecifických pre obchodovanie s ľuďmi. Riadené rozhovory boli realizované v období mesiacov október a november 2023.

⁴ MAŠLANYOVÁ, D. a Š. ZEMAN, 2013. Obete obchodovania s ľuďmi a akcentom na Slovenskú republiku. In: *Obete kriminality: Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*, s. 246.

obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni. Tento cieľ bude autorka naplňať i s prihliadnutím na jasné využitie týchto poznatkov v aplikačnej praxi, pre konkrétne úlohy a činnosti, ktoré podpora boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Zároveň má autorka za to, že obohatí aj vedecké teoretické poznanie o jasné priority v oblasti predchádzania trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj jeho vyšetrovania. Na základe týchto skutočností boli jasne stanovené aj výskumné otázky realizovaného čiastkového výskumu zameraného na trestný čin obchodovania s ľuďmi, pretože i napriek pokroku, ktorý bol dosiahnutý v posledných rokoch, je hrozba tohto neľudského trestného činu zjavná. Uvádzané výskumné otázky boli formulované nasledovne:

„Aký bol zaznamenaný progres v oblasti eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi?“

„Aký je charakteristický modus operandi pri obchodovaní s ľuďmi identifikovaný v našich podmienkach?“

„Aké špecifiká potrieb sú aktuálne, na národnej úrovni, identifikované v rámci možnosti zefektívnenia eliminácie a boja proti obchodovania s ľuďmi?“

Na základe týchto vyšpecifikovaných výskumných otázok bola vytvorená aj osnova predloženej štúdie.

1 Progres v oblasti eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni

Daná kapitola obsahuje východiská odpovedí na prvú stanovenú vedeckú otázku: *„Aký bol zaznamenaný progres v oblasti eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi?“* Tieto východiská sú výsledkom vedeckého poznania analýzy legislatívnych dokumentov, ktoré upravujú samotný boj proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike, samozrejme, podporené medzinárodným legislatívnym rámcom. Máme za to, že pri celkovom nahliadaní na možnosti zefektívnenia boja proti obchodovaniu s ľuďmi a eliminácii tohto trestného činu je potrebné mať kvalitné, jasné, legislatívne poznatky a z toho vyplývajúce skutočnosti, ktoré nám deklarujú ich samotné uplatnenie v aplikačnej praxi.

Prvým legislatívnym dokumentom z roku 2005, ktorý upravoval boj proti obchodovaniu s ľuďmi a snahu o jeho elimináciu, bolo Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 668 zo dňa 7. septembra 2005 prijaté k správe o aktivitách vlády Slovenskej republiky v roku 2005 zameraných na prevenciu a potláčanie obchodovania s ľuďmi. Na základe uvedeného uznesenia minister vnútra Slovenskej republiky vymenoval národného koordinátora pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (ďalej len „národný koordinátor“), ktorým je určený štátny tajomník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) a takisto bol prijatý aj prvý koncepčný materiál na národnej úrovni, ktorého úlohou bojovať proti tejto závažnej trestnej činnosti v podobe Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2006 – 2007. Na konci roku 2006 bol vydaný interný predpis MV SR o ustanovení expertnej skupiny⁵, ktorá bola poradným, iniciatívnym a koordinačným orgánom národného koordinátora. Aktuálna úprava fungovania expertnej skupiny je obsiahnutá v internom akte riadenia, ktorým je Opatrenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 16/2021 o expertnej skupine pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v znení neskorších predpisov. Veľmi pozitívne si dovoľíme hodnotiť, že v súlade a v spojitosti so znením vyššie uvedeného právneho predpisu predseda expertnej skupiny, okrem iného, zriaďuje multidisciplinárne pracovné skupiny na riešenie a reakciu problémov vyplývajúcich z aplikačnej praxe a úloh súvisiacich s bojom a elimináciou obchodovania s ľuďmi. Do eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi sú na celonárodnej úrovni zapojené všetky

---

⁵ Expertnú skupinu tvoria zástupcovia vecne príslušných ministerstiev, Úradu vlády Slovenskej republiky, Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity, Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, Združenia miest a obcí Slovenska, zástupcov občianskej spoločnosti, ako aj Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM).

príslušné ministerstvá a inštitúcie, ktoré pôsobia v expertnej skupine, a to nielen prostredníctvom úloh, ktoré sú obsiahnuté v akčnom pláne boja proti obchodovaniu s ľuďmi národného programu každého programového obdobia, ale aj v rámci interných akčných plánov jednotlivých subjektov.

Kľúčový je aj zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov⁶ (ďalej už iba „zákon o prevencii kriminality“), ktorý v § 7 ods. 1 písm. b) zdôraznil oblasť zamerania sa MV SR na získavanie údajov týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi, čo je interným predpismi MV SR zverené do pôsobnosti Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality (ďalej už iba „IC MV SR“), ktoré plní aj úlohy národného spravodajcu⁷ v rámci siete Národných spravodajcov alebo obdobných mechanizmov, tzv. NREM, zriadenej pri Európskej komisii. V súvislosti s uvedeným je aj gestorom informačného systému o obchodovaní s ľuďmi či gestorom programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi (ďalej už iba „program pomoci“), prostredníctvom ktorého MV SR spolu s účasťou poskytovateľov služieb zabezpečuje pomoc a podporu osobám, u ktorých existuje odôvodnený záver, že sa stali obeťami. Program pomoci⁸ bol v priebehu rokov aktualizovaný tak, aby promptne a adekvátne reagoval, prispôbil sa zmenám a potrebám aplikačnej praxe na národnej, ako aj na medzinárodnej úrovni. Príslušníci, s ktorými boli realizované rozhovory, veľmi pozitívne hodnotili, že každoročne je spracovaný aj kvantitatívny prehľad štatistických ukazovateľov o obetiach zaradených do programu pomoci, ktorý je súčasťou Situačnej správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za príslušný kalendárny rok⁹.

Pre názornú ilustráciu uvádzame aj tabuľku, v ktorej sú prezentované konkrétne kvantitatívne ukazovatele zaradenia obetí obchodovania s ľuďmi do programu pomoci za vybrané roky.

---

⁶ Ostatná novelizácia zákona o prevencii kriminality bola realizovaná zákonom č. 458/2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1.2.2023.

⁷ Čl. 19 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV.

⁸ Prvým nariadením MV SR, ktoré sa venuje programu pomoci, bolo nariadenie č. 65/2006 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi s účinnosťou od 1. januára 2007. Program pomoci založený na princípe nediskriminácie a rovnakého prístupu, rešpektujúc základné ľudské práva, poskytuje pomoc dospelým, ako aj detským obetiam, slovenským občanom, ako aj cudzincom.

⁹ Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

Tabuľka č. 1 Štatistický prehľad o obetiach zaradených do Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi za roky 2015 – 2022

Rok	Počet zaradených obetí	Účel vykorisťovania	Cieľová krajina
2015	25 z toho 17 mužov 8 žien	Nútená práca (17), Nútené žobranie (5), Nútený sobáš (4), Sexuálne vykorisťovanie (2), Nútená kriminalita (1)	Veľká Británia (18), Nemecko (4), Slovensko (2), Kuvajt (1)
2016	21 z toho 17 mužov (z toho 3 deti) 4 ženy	Nútená práca (12), Nútené žobranie (2), Nútený sobáš (1) Sexuálne vykorisťovanie (3) KOMBINÁCIE Nútená práca a nútené žobranie (1), Nútená práca a nútený sobáš (1), Sexuálne vykorisťovanie, nútená práca a nútený sobáš (1)	Veľká Británia (12), Nemecko (4), Maďarsko (3), Poľsko (1), Česká republika (1)
2017	19 z toho 11 mužov 8 žien	Nútená práca (9), Sexuálne vykorisťovanie (6), Nútené žobranie (2), Nútený sobáš (1) KOMBINÁCIE Nútená práca a sexuálne vykorisťovanie (1)	Veľká Británia (12), Slovensko (3), Nemecko (2), Rakúsko (1), Švajčiarsko (1)
2018	16 z toho 9 mužov 6 žien	Nútená práca (7), Nútené žobranie (6), Sexuálne vykorisťovanie (2), Nútený sobáš (1)	Veľká Británia (8), Slovensko (4), Nemecko (2), Rakúsko (1), Švajčiarsko (1), Taliansko (1)
2019	17 z toho 9 žien 8 mužov	Nútená práca (7), Nútené žobranie (4), Sexuálne vykorisťovanie (4), Nútený sobáš (2)	Veľká Británia (6), Nemecko (4), Slovensko (3), Taliansko (2), Holandsko (1), Švajčiarsko (1), Rumunsko (1), Španielsko (1), Rakúsko (1)
2020	12 z toho 6 žien (z toho 1 dieťa) 6 mužov	Nútená práca (6), Nútený sobáš (2), Sexuálne vykorisťovanie (2), Nútené žobranie (1) KOMBINÁCIE Nútená práca a nútený sobáš (1)	Slovensko (5), Veľká Británia (4), Nemecko (1) Írsko (1), Grécko (1), Belgicko (1), Dánsko (1), Rakúsko (1)
2021	11 z toho 7 mužov 4 ženy	Nútená práca (4), Sexuálne vykorisťovanie (2), Nútené žobranie (1), Nevoľníctvo (1) KOMBINÁCIE Nútená práca, nútený sobáš a nútené žobranie (1), Nútená práca a nútená kriminalita (1), Nútená práca a nútený odber orgánov, tkanív, či bunky (1)	Veľká Británia (3), Slovensko (3), Nemecko (2), Írsko (2), Česko (1), Švajčiarsko (1), Rakúsko (1)
2022	22 z toho 13 žien 9 mužov	Sexuálne vykorisťovanie (9), Nútená práca (9), Nútený sobáš (1), Iné (1) KOMBINÁCIE Sexuálne vykorisťovanie a nútená práca (1), Nútené žobranie a nútená práca (1)	Nemecko (9), Slovensko (7), Veľká Británia (3), Holandsko (1), Írsko (1), Turecko (1), Rumunsko (1), Španielsko (1)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe štatistických údajov z Metodiky pre informačné kancelárie pre obeť trestných činov so zameraním na potreby obetí obchodovania s ľuďmi.

V súvislosti s tým uvádzame, že uvedené informácie sú kľúčové aj s cieľom usmerňovať aplikačnú prax na medzinárodnej úrovni. Tak, ako vyplýva z výskumu realizovaného zahraničnými autormi, existujú viaceré skriningové nástroje, ktoré je možné využívať pri identifikácii trestného činu obchodovania s ľuďmi a bolo by vhodné, ak by sa, vybrané, skriningové nástroje využívali aj na úrovni našej krajiny.¹⁰ V príklade uvádzame nástroj PRISMA for Scoping Reviews, ktorý vyhodnocuje dáta ohľadom obetí a páchatel'ov trestného činu obchodovania ľudí prostredníctvom metaanalýzy určujúcej kvantitatívne vyobrazenie jednotlivých znakov obetí a páchatel'ov v aktuálnom časovom horizonte v porovnaní s minulým a na základe výsledkov takisto predikuje početnosť možných potenciálnych obetí tohto trestného činu.

Spomínané IC MV SR so sídlom V Bratislave a v Košiciach zohrávajú kľúčovú úlohu v oblasti boja a eliminácie obchodovania s ľuďmi na národnej úrovni. Považujeme za opodstatnené poukázať na všetky úlohy, ktoré plnia, a tým podporujú efektívne rozvíjanie boja proti obchodovaniu s ľuďmi. IC MV SR sa venujú, ako sme už uviedli, veľmi dôsledne zberu dát, ich spracovaniu, vytváraniu a poskytovaniu štatistických informácií a analýz so zameraním sa na problematiku obchodovania s ľuďmi, príprave podkladov na plnenie úloh národného koordinátora pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, zabezpečeniu gestorstva a monitoringu Programu podpory, vypracovávaniu podkladov pre tvorbu štátnej politiky, programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky a koncepčných materiálov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, publikačnej a vedeckej činnosti v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, spolupráci s medzinárodnými organizáciami a inými zahraničnými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú bojom proti obchodovaniu s ľuďmi. Venujú sa aj odbornej príprave subjektov zapojených do národného referenčného mechanizmu v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a osvetovej činnosti.¹¹

Ďalším podstatným legislatívnym dokumentom, ktorý považujeme za dôležitý, je Uznesenie Vlády Slovenskej republiky č. 380 z 30. júna 2021, ktorým vzala na vedomie odporúčanie Výboru zmluvných strán k implementácii Dohovoru Rady Európy pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (ďalej už iba „Dohovor“) a schválila návrh opatrení na zabezpečenie plnenia odporúčaní Orgánu Rady Európy pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi GRETA (ďalej už iba „GRETA“)¹² na implementáciu Dohovoru v treťom kole hodnotenia. Vláda Slovenskej republiky zároveň zaviazala ministra vnútra informovať Výbor zmluvných strán o stave plnenia odporúčaní GRETA k implementácii Dohovoru adresovaného Slovenskej republike v treťom kole hodnotenia, a to do 12. júna 2022, čo bolo splnené v stanovenom termíne.

Veľmi podstatným faktom v súvislosti s nami skúmanou problematikou je skutočnosť, že Slovenská republika počas ostatných rokov musela zvládnuť mnohé výzvy a krízy, a to najmä v súvislosti s pandémiou COVID-19 a ruskou agresiou voči Ukrajine, ktoré mali negatívny vplyv aj na mieru zraniteľnosti voči obchodovaniu s ľuďmi, vykorisťovaniu.¹³

¹⁰ MACY, R. J., KLEIN, L. B., SHUCK, C. A., RIZO, C. F., VAN DEINSE, T. B., WRETMAN, C. J., & LUO, J.. 2023. *A Scoping Review of Human Trafficking Screening and Response*. [online]. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24 (3), s. 1204. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1177/15248380211057273>. [cit. 2023. 12. 15.].

¹¹ Za veľmi účelný nástroj pomoci a zabezpečenia informovanosti širokej škály osôb, teda potenciálnych obetí, je od roku 2008 možné považovať Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s prideleným telefónnym číslom 0800 800 818. Úlohou bezplatnej národnej linky je poskytnúť odborné poradenstvo a informácie v oblasti obchodovania s ľuďmi.

¹² KANE, G., 2023. *State Empowered Entities as Sites of Progress for International Anti-Trafficking Law and Policy?* *Frontiers in Human Dynamics*, 5, sp. 12. [online]. Advance online publication. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2023.1245909>. [cit. 2023. 12. 15.].

¹³ Vplyv pandémie a vojny na Ukrajinu, ako aj spôsob a formy vysporiadania sa Slovenskej republiky s týmito výzvami a krízami sú obsiahnuté v Situačnej správe pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2022. [online]. [cit. 2023. 11. 12.] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

Európska komisia aj v nadväznosti na dané krízy, ktorým čelila a čelí nielen Slovenská republika, ale celý svet, v decembri 2022 predstavila návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania (ďalej už iba „návrh smernice, ktorou sa mení smernica 2011/36/EÚ“). Tento návrh smernice, ktorou sa mení smernica 2011/36/EÚ, obsahuje niekoľko podstatných zmien, ale na účely článku sa budeme venovať iba tým, na ktoré bude Slovenská republika reagovať a bude na ne reflektovať konkrétnou transpozíciou. Ide o legislatívne opatrenia a nelegislatívne opatrenia, ktoré sú v absolútnom súlade s prioritami Stratégie Európskej únie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021 – 2025, ktorými sú zníženie dopytu, ktorý stimuluje obchodovanie s ľuďmi, rozloženie modelu trestnej činnosti na zastavenie vykorisťovania obetí, ochrana, podpora a posilnenie postavenia obetí, najmä žien a detí, ako aj zameranie sa na medzinárodný rozmer trestnej činnosti. Navrhované zmeny sa týkajú vybraných, konkrétnych problémov a ich cieľom je zvýšiť efektívnosť rámca pre identifikáciu obetí, prevenciu obchodovania s ľuďmi, elimináciu a boj proti nemu a pre ochranu obetí tohto trestného činu.¹⁴

Následne spomenieme aktuálny strategický dokument, ktorým sa podporuje a zvyrazňuje potreba existencie strategického dokumentu upravujúceho boj proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni. Tento strategický dokument vychádza predovšetkým z medzinárodných záväzkov¹⁵, ako aj národných potrieb na koordinovaný prístup v boji proti obchodovaniu s ľuďmi a jeho eliminácii. Týmto strategickým dokumentom je Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028¹⁶ (ďalej už iba „Národný program 2024 – 2028“), ktorý sa orientuje na koordinovaný a účinný boj proti obchodovaniu s ľuďmi a podporuje proaktívny výkon činností všetkých subjektov v rámci znižovania rizík a predchádzania páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi, jeho eliminácie ako aj pri vytváraní podmienok pre poskytovanie podpory a pomoci obetiam a zabezpečenia ochrany ich základných ľudských práv, slobôd a dôstojnosti pri zohľadnení individuálnych potrieb každej osoby.

V rámci realizácie konkrétnych aktivít aj v súvislosti s Národným programom 2024 – 2028 považujeme za nevyhnutné a veľmi podstatné, aby bol zachovávaný princíp aktívnej účasti vlády, orgánov štátnej správy a samosprávy, úzkej spolupráce s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti a medzinárodnými organizáciami, ktoré aktívne pôsobia v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ako aj rešpektovania ľudských práv a slobôd. V súvislosti s daným túto potrebu prízvukovali aj odborníci z aplikačnej praxe, s ktorými sme realizovali riadené rozhovory.

Ďalším zámerom Národného programu 2024 – 2028 je kontinuálne nadviazať na predchádzajúci, piaty Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023¹⁷. Podstatným zámerom je aj aplikácia osvedčených postupov do praxe s cieľom

¹⁴ *Dôvodová správa k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, publikovaná 19.12.2022.* [online]. [cit. 2023. 14. 11.] Dostupné na internete: [EUR-Lex - 52022PC0732 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eur-lex.do?uri=CELEX:52022PC0732-EN).

¹⁵ *Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a ochrane obetí obchodovania s ľuďmi, ktorou sa nahrádza Rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVĽ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi.*

¹⁶ Podľa prílohy č. 1 k Metodike a inštitucionálnym rámcom tvorby verejných stratégií schváleného uznesením vlády č. 197/2017 ide o stratégiu spracovanú a schválenú na úrovni vlády, prípadne v spolupráci jednotlivých ministerstiev alebo iných ústredných orgánov štátnej správy, národné (vládne) stratégie zahŕňajú oblasti spadajúce do kompetencií viacerých ministerstiev, obsahuho môže ísť buď o samostatný plnohodnotný dokument pokrývajúce celý proces vrátane návrhu konkrétnych opatrení, alebo o zastrešujúci dokument, ktorý môže byť ďalej rozvíjaný čiastočnými rezortnými stratégiami.

¹⁷ Schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 495/2018. [online]. [cit. 2023. 11. 14.]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

prispieť k eliminácii páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj k podpore mechanizmov na zabezpečenie pomoci a podpory obetiam so zohľadnením odporúčaní adresovaných Slovenskej republike v rámci monitorovacích a hodnotiacich mechanizmov medzinárodných organizácií a spoločenstiev, napr. OBSE, či GRETA .

2 Modus operandi a špecifiká vyšetrovania v prípadoch obchodovania s ľuďmi na národnej úrovni¹⁸

S cieľom zefektívniť boj proti obchodovaniu s ľuďmi a eliminovať tento trestný čin je, podľa nášho názoru, veľmi potrebné ďalej špecifikovať vymedzený *modus operandi* a konkrétne znaky vyšetrovania. V súlade s nami realizovanou vedeckou analýzou, syntézou nami nadobudnutých teoretických poznatkov, ale aj s informáciami z aplikačnej praxe v ďalšom texte poukážeme na konkrétnosti *modus operandi* a jednotlivých špecifik pri vyšetrovaní trestného činu obchodovania s ľuďmi.

Trestný čin obchodovania s ľuďmi zakotvený v § 179 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona (ďalej už iba „Trestný zákon“) podľa medzinárodne uznávanej definície vychádza z Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu a Palermského protokolu¹⁹. Legálna definícia trestného činu obchodovania s ľuďmi vyslovene upravuje páchanie obchodovania s ľuďmi na účel sexuálneho vykorisťovania, pracovného vykorisťovania vrátane nútenej služby, núteného žobrania, otroctva alebo praktík podobných otroctvu, nevoľníctva, uzatvárania nútených sobášov, odoberania orgánov, tkanív či bunky a zneužívania na páchanie trestnej činnosti. Pri páchaní tohto trestného činu na osobách mladších ako 18 rokov zákonodarca pamätal popri vyššie uvedených účeloch aj na formu vykorisťovania na účel nezákonnej adopcie.

V súvislosti s ďalej uvádzaným je podstatné uviesť aj fakt, že v rámci Policajného zboru sa problematike obchodovania s ľuďmi na národnej úrovni venuje špecializovaný policajný útvar – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej už iba „národná jednotka“). Národná jednotka od 1.7. 2013 na celoštátnej úrovni vykonáva operatívno-pátraciu činnosť, získava poznatky, podieľa sa na operatívnom odhaľovaní a objasňovaní predmetnej trestnej činnosti, disponuje vyšetrovateľmi špecialistami pre túto oblasť, zabezpečuje a koordinuje spoluprácu s partnerskými zahraničnými službami pri riešení medzinárodne organizovanej trestnej činnosti spojenej s obchodovaním s ľuďmi a zároveň spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy a tretím sektorom.

Obchodovanie s ľuďmi je realizované viacerými spôsobmi tak, ako bolo už nami uvádzané. Ďalej nami uvádzané poznatky pramenia z verejne dostupných informácií, ale aj z nami realizovaných riadených rozhovorov. Na podklade týchto informácií sme vytvorili nasledovný sumár vybraných skutočností opisujúcich *modus operandi* páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi.

Sexuálne vykorisťovanie - dospelé ženy najčastejšie obchodníci lákajú osobným kontaktom, prípadne prostredníctvom inzerátu uverejneného na internete s ponukou práce alebo pod zámienkou výhodnej pracovnej ponuky na prácu opatrovateľky, upratovačky alebo bez bližšej pracovnej špecifikácie na prácu do zahraničia. Obetiam po prevoze na miesto výkonu sľúbenej práce sú zväčša odobraté osobné doklady a ženy sú pod hrozbou násillia, ublíženia na zdraví, fyzického a psychického násillia nútené k poskytovaniu sexuálnych

---

¹⁸ Časť venovaná *modus operandi* v prípadoch obchodovania s ľuďmi čerpá z prípadov obchodovania s ľuďmi, zaznamenaných v Situačných správach pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za roky 2018-2022. [online]. [cit. 2023. 14. 11.] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

¹⁹ Článok 3 písm. a) Protokolu o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, doplnujúci Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu.

služieb na ulici, v erotickom salóne, v bytoch, či v autách klientov. Aplikáčnou praxou sú identifikované aj situácie, že viacerým ženám boli páchatelmi vytvorené profily na internetových stránkach s ponukou sexuálnych služieb, pričom klientov zabezpečovali páchatelia. Obete sú prevažne obmedzované na osobnej slobode a kontrolované. Vyskytli sa prípady odopierania stravy, nútenia k požívaniu alkoholu a užívaniu omamných a psychotropných látok. Páchatelia si vynucujú odovzdávanie peňazí za poskytnuté služby od klientov.

V jednom z vyšetrovaných prípadov z roku 2021 boli dvom ženským obeťiam vietnamskej štátnej príslušnosti členmi organizovanej skupiny zabezpečené víza do Schengenského priestoru oprávňujúce ich na vstup do Slovenskej republiky, odkiaľ boli prevezené do Nemecka a boli im odobraté doklady, ako aj ich osobné veci. Členovia organizovanej skupiny ich nútili k výkonu prostitúcie na ulici, pričom zarobené peniaze použili na splatenie vzniknutého dlhu obetí za vybavenie víz do Schengenského priestoru členmi organizovanej skupiny. Ženy vyslobodila nemecká polícia pri výkone razie, pričom ženy boli nájdené pri vykonávaní prostitúcie.²⁰

Detské obeť sexuálneho vykorisťovania – na tento účel sa obchoduje s deťmi vo väčšine prípadov vlastnými rodičmi, blízkymi príbuznými alebo známymi, ktorí poznajú hlavne slabé ekonomické a sociálne pomery obetí, zneužívajú najmä ich odkázanosť, zraniteľnosť a svoje postavenie. Detské obeť boli nútené k poskytovaniu sexuálnych služieb v bytoch a domoch svojich rodičov, na autobusovej stanici a v autách klientov v domovskej krajine. V prípade evidovanom v roku 2021 boli tri z detských obetí páchatelkou – vlastnou sestrou nútené k účasti na dohodnutých stretnutiach páchatelky s klientmi v ich motorových vozidlách, prinútené pozeráť sa na poskytovanie sexuálnych služieb páchatelkou, strpieť dotyky klientov v oblasti hrudníka a hornej časti tela od klientov, ako sa aj podieľať na manuálnom sexuálnom uspokojovaní klientov. Tieto detské obeť boli vo veku 13 – 17 rokov.²¹ Je však alarmujúce, že počet detských obetí na účel sexuálneho vykorisťovania sa zvyšuje. Je pravdepodobné, že táto situácia odzrkadľuje najmä zlú sociálnu a finančnú situáciu páchatel'ov, ktorí sa neštítia obchodovať so svojimi vlastnými deťmi či blízkymi rodinnými príslušníkmi.

Doposiaľ najvyšší počet detských obetí bol zaznamenaný počas pandémie COVID-19. V roku 2020 predstavoval štvrtinu všetkých identifikovaných obetí a v roku 2021 to bola až tretina identifikovaných obetí.²²

Pracovné vykorisťovanie - modus operandi vo vyšetrovaných prípadoch obchodovania s ľuďmi na účel pracovného vykorisťovania sa v porovnaní s ostatnými rokmi mierne zmenil. Stále dochádza k vykorisťovaniu hlavne mužských dospelých obetí, ale v dôsledku brexitu došlo k citel'nému poklesu novo identifikovaných obetí vykorisťovaných v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska, ktorá bola doposiaľ prioritne krajinou pracovného vykorisťovania slovenských obetí. V súčasnosti je identifikovaný trend presunu aktivít bližšie k hraniciam Slovenskej republiky, napr. do Nemecka. Obete pracovného vykorisťovania sa v snahe o zabezpečenie si práce a stabilného príjmu svojou neznalosťou, dôverčivosťou a naivitou dostávajú do moci obchodníkov, ktorí ich následne vyhrážkami, pod hrozbou fyzického násillia, fyzickým, ako aj psychickým násillím vykorisťujú bez nároku na

---

²⁰Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za rok 2021. [online]. [cit. 2023. 11. 22]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

²¹Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za rok 2022. [online]. [cit. 2023. 11. 22]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

²²Vek obetí sa štatisticky eviduje pri začatí páchania skutku (t.j. v čase náboru), preto vek detských obetí v roku, kedy sa o nich príslušné orgány dozvedia a vstupujú do štatistiky za príslušný rok, môže byť odlišný a niektoré detské obeť už môžu medzičasom dosiahnuť plnoletosť.

mzdu, prípadne je obetiam vyplácaná len nepatrná časť mzdy s legendou šetrenia zvyšných peňazí páchatelom. Páchatelia realizujú pracovné vykorisťovanie prevažne v stavebníctve, vo fabrikách na spracovanie potravín i v službách.

Nútené žobranie - páchatelia si vyhľadávajú obeť, najmä tie, ktoré trpia viditeľným telesným postihnutím, duševnou poruchou, prípadne sú to osoby bez domova alebo osoby odkázané na páchatel'a. Za roky 2019 – 2022 bol zaznamenaný meniaci sa trend, čo sa ukázalo pri cieľovej skupine vykorisťovaných osôb.²³ Pri vykorisťovaní obetí na účel núteného žobrania sa vyskytujú hrozby, pod ktorých vplyvom sú osoby nútené k žobraniu a odovzdávaniu všetkých vyžobraných peňazí obchodníkovi, ktorý ich kontroluje a vyvíja na obeť intenzívny psychický a fyzický nátlak. Obete núteného žobrania bývajú prevažne v neľudských podmienkach, nemajú prístup k lekárskej starostlivosti, trpia nedostatkom jedla. Páchatelia zneužívajú rôzne látkové závislosti obetí, zväčša na alkohole a cigaretách. Obete realizujú žobranie na miestach s veľkým výskytom ľudí a to za účelom získania čo najvyššieho zárobku.

V roku 2020 bol na našom území zaznamenaný prípad núteného žobrania, pri ktorom bola mladá žena nútená k žobraniu spolu so svojim 5-mesačným synom. K žobraniu bola nútená vlastným otcom a sestrou pod hrozbou násilia, zneužitím jej odkázanosti a bezbrannosti. Všetky vyžobrané peniaze bola nútená odovzdať svojim príbuzným.²⁴

Nútený sobáš – zdôrazňujeme, že modus operandi nútených sobášov ako formy obchodovania s ľuďmi je potrebné vnímať v dvoch rovinách, ako to prízvukuje aj aplikačná prax.

Prvú predstavuje *nútený sobáš dospelých žien* na účel legalizácie pobytu pre štátnych príslušníkov tretích krajín v Európskej únii a druhou rovinou sú nútené sobáše osôb mladších ako 18 rokov podľa tradícií určitých skupín obyvateľstva. Z aplikačnej praxe realizácia núteného sobáša pri osobách mladších ako 18 rokov odhalila možné indikátory, medzi ktoré patrí zmena miesta bydliska po nútenom sobáši (maskované ako presťahovanie sa k „širšej rodine“), možná zmena zovňajšku v duchu tradícií (znak vydatej ženy sú dlhé sukne, zopnuté vlasy), zhoršenie prospechu, vynechávanie školskej dochádzky, možné známky psychického, fyzického a/alebo sexuálneho násilia, zmena správania (smútok, zníženie koncentrácie, známky napätia a stresu, sebapoškodzovanie), zmena vo vzťahu k rodičom a tehotenstvo. Tieto dve formy nútených sobášov majú podstatne odlišný motivačný prvok a samozrejme aj samotný priebeh.

Dospelé slovenské obeť sú donútené uzatvoriť manželstvo s cudzincami pochádzajúcimi z tretích krajín najmä v Spojenom kráľovstve a Dánsku, ale aj v iných krajinách Európskej únie, napr. v Českej republike, Írsku a vo Švédsku, pričom páchatelia šikovne využívajú národnú legislatívu týchto krajín z hľadiska predpokladov na uzatvorenie sobáša a regulácie imigrácie.

Nútený sobáš detských ženských obetí má pôvod v marginalizovaných komunitách, kde pretrváva tradícia dohodnutých sobášov. Maloleté a mladistvé dievčatá sú nútené k sobášu s chlapcami z inej rodiny z komunity, pričom dievča predajú vlastní rodičia do ženichovej rodiny. Dievča, už nevesta, je následne prinútené presťahovať sa k manželovej rodine, je povinné pomáhať v tejto rodine s domácimi prácami, s výchovou „manželových“ súrodencov a je proti svojej vôli nútená k vedeniu sexuálneho života. V prípade, že dievča

---

²³ V roku 2019 tvorili dospelé ženy dve tretiny obetí núteného žobrania, v roku 2020 prevažovali muži a vôbec po prvýkrát boli zaznamenané tri detské obeť núteného žobrania. Identifikované prípady núteného žobrania v roku 2021 a 2022 prudko poklesli, čo môže byť dôsledkom pandemických obmedzení pohybu obyvateľstva na verejných priestranstvách.

²⁴ *Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za rok 2020*. [online]. [cit. 2023. 11. 14] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

odporuje, je na ňu vyvíjané psychické, ale častokrát aj fyzické násilie, a to nielen zo strany rodinných príslušníkov, ale aj celej komunity, ktorá uvedenú tradíciu schvaľuje.²⁵ K prípadom nútených sobášov na základe tradícií na rozdiel od nútených sobášov na účel legalizácie pobytu štátnym príslušníkom z tretích krajín dochádza spravidla na území Slovenskej republiky.²⁶

Nezákonná adopcia - hoci na našom území bol identifikovaný iba jeden takýto prípad, poukážeme naň ako na jednu z foriem obchodovania s ľuďmi. Po prvýkrát sme zaznamenali prípad obchodovania s ľuďmi na účel nezákonnej adopcie v roku 2021. Obeťou bol trojročný chlapec, ktorého matka bola v tomto prípade aj obvinená. S ďalšou obvinenou osobou, ktorá zneužila ich zlé sociálne postavenie, neznalosť cudzieho jazyka, mali spoločne zabezpečovať úradné listiny potrebné na adopciu maloletého, aj napriek tomu, že matka nedisponovala rozhodnutím súdu Slovenskej republiky, ktorým by bol maloletý osvojiteľný v zahraničí.

Pre zjavnejšiu predstavu sme spracovali aj nasledujúcu tabuľku, ktorá zreteľne preukazuje vybrané rozdiely v indikátoroch toho, že sa osoba stala obeťou obchodovania s ľuďmi na účel nútenej práce a indikátorov nasvedčujúcich tomu, že sa osoba stala obeťou obchodovania s ľuďmi na účel sexuálneho vykorisťovania (nútená prostitúcia, nútená pornografia a iné formy sexuálneho vykorisťovania).

---

²⁵ Uzatváranie sobášov podľa rómskych tradícií je v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky a na protiprávnosť tohto konania poukazuje aj *Uznesenie Európskeho parlamentu P8_TA-PROV(2017)0413 z 25. októbra 2017 o aspektoch základných práv v integrácii Rómov v Európskej únii: boj proti rómskemu zmyšľaniu (2017/2038(INI))*, ktoré členské štáty vyzýva k venovaniu pozornosti konkrétnym výzvam, ktorým čelia rómske ženy a dievčatá, pokiaľ ide o nútené sobáše a útoky na ich fyzickú integritu a povzbudzuje členské štáty k prijímaniu opatrení s cieľom predchádzať a bojovať proti násiliu páchanému voči rómskym ženám a dievčatám.

²⁶ *Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za rok 2020*. [online]. [cit. 2023. 11. 14] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

Tabuľka č. 2 Vymedzenie indikátorov nasvedčujúcich tomu, že sa osoba stala obeťou obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce s vymedzenie indikátorov nasvedčujúcich tomu, že sa osoba stala obeťou obchodovania s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania

Indikátory nasvedčujúce tomu, že sa osoba stala obeťou obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce:	Indikátory nasvedčujúce tomu, že sa osoba stala obeťou obchodovania s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania (nútená prostitúcia, nútená pornografia a iné formy sexuálneho vykorisťovania):
nútenie k výkonu práce (nedobrovoľnosť)	nemožnosť svojvoľného opustenia pracovného prostredia
nemožnosť svojvoľného opustenia pracovného prostredia	nútenie k výkonu sexuálnych služieb, často bez prezervatívov, a to aj napriek chorobe alebo tehotenstvu
kontrolovaný pohyb	obmedzovaná osobná sloboda
psychický/fyzický teror/nátlak/ublíženie	psychický/fyzický teror/nátlak/ublíženie
nevedomosť o výške mzdy	zastašovanie a vyhrážanie sa ublížením na zdraví obeti a jej rodinným príslušníkom
nepatrná alebo žiadna mzda za vykonanú prácu	neprimerane vysoké poplatky za ubytovanie, stravu, cestovné a udeľovanie sankcií (tzv. fiktívny dlh)
nemožnosť voľnej komunikácie s okolím/rodinou	nedostatok jedla, vody, spánku, zdravotnej starostlivosti alebo zabezpečenia iných základných potrieb
odobratie osobných dokladov	indícia o tom, že obchodník kontroluje rozhovory s rodinou a políciou
žiadne povolené prestávky či dni voľna, nevyhovujúce, nehygienické až život ohrozujúce podmienky na výkon práce a bývanie	nemožnosť voľnej komunikácie s okolím, s rodinou
využívanie zvieratá na žobranie.	nútenie na požívanie alkoholických nápojov a drog.

Zdroj: vlastné spracovanie na základe informácií z riadených rozhovorov a podkladov z Metodiky pre informačné kancelárie pre obeť trestných činov so zameraním na potreby obetí obchodovania s ľuďmi.

Najčastejšími spôsobmi, akými naverbujú páchatelia svoju obeť, sú súkromné alebo verejné ponuky výhodnej, dobre platenej práce v zahraničí, často súvisiacej s opatrovateľskými službami či službami v domácnosti, ale aj s prácami v tanečných či erotických baroch a v reštauráciách. Nezriedka ide aj o ponuky stáže či štúdia v zahraničí na renomovaných univerzitách a v súkromných školských zariadeniach. Tieto ponuky sa však líšia v každej geografickej zóne, keďže páchatelia reflektujú nielen na politickú situáciu, ale aj na sociálne prostredie a rozvoj ekonomiky v príslušnej krajine.²⁷

Podnety, osobitosti opatrení, neodkladných a neopakovateľných úkonov pri vyšetrowaní trestného činu obchodovania s ľuďmi

²⁷ Pri ponukách práce je možné sa stretnúť s fiktívnymi pracovnými agentúrami, ktoré však pomocou nástrojov komunikácie a marketingu môžu vystupovať veľmi dôveryhodne a pri komunikácii s obeťou, tá, vôbec nemusí prísť ani k podozreniu, že sa jedná o fiktívnu ponuku práce. Dokonca aj samotné uzavretie zmlúv a príchod do cieľovej krajiny môže prebehnúť bez problémov, pričom problém nastáva až pri vykonávaní konkrétnej pracovnej činnosti, respektíve pri prvom stretnutí so skutočným zamestnávateľom, ktorý sa od toho fiktívneho diametrálne odlišuje. Špecifikom náborov obetí sú aj situácie, keď obeť takúto pracovnú alebo inú ponuku odporučí známa osoba, pričom táto vystupuje ako záruka, že všetko sa v poriadku zrealizuje. V dnešnej dobe sociálnych sietí je možné vytvoriť si aj falošný profil s menom a údajmi osoby (nick name), ktorú obeť pozná a odporučiť jej určitú ponuku, pričom takýmto spôsobom je úplne uľahčený proces verbovania obete.

Vyšetrovanie tohto trestného činu si vyžaduje uplatňovanie určitých špecifik, ktoré následne vedú k zabezpečeniu efektivity a účelnosti celého konania počas vyšetrovania. Máme za to, že individuálnosť samotného trestného činu, sme odôvodnili dostatočne už v predchádzajúcom texte, ale považujeme ešte za dôležité spomenúť, že samotné obchodovanie s ľuďmi je veľmi často práve spojené aj s využívaním napr. Dark Webu či iných podvodných praktík na internete, čo podstatne sťažuje činnosť vyšetrovateľov.²⁸ Preto je potrebné, aby vyšetrovatelia boli skutočne špecializovaní na túto trestnú činnosť, kvalitne pravidelne školení a aby disponovali aktuálnymi informáciami, ktoré im pomôžu pri vyšetrovaní trestného činu obchodovania s ľuďmi.

Modus operandi obchodníkov s ľuďmi, ktorí často pôsobia v rámci organizovaných skupín, sa v priebehu rokov mení, a to v súvislosti s vývojom sociálnej, politickej, ekonomickej a spoločenskej situácie a okolností, v ktorých sa páchatelia nachádzajú. Uvedené potvrdzuje aj stav, ktorý bol evidentný počas pandémie COVID-19, keď obchodníci pozmenili spôsob vykorisťovania, napr. začali využívať technologické prostriedky, on-line priestor a zároveň v mnohých prípadoch aj miesto vykorisťovania. Prestali prepravovať svoje obeť mimo Slovenska a dochádzalo k vnútroštátnemu vykorisťovaniu, čo je badateľné aj v štatistických ukazovateľoch.

Všeobecný technologický pokrok umožňuje obchodníkom s ľuďmi zlákať, ponúkať, vykorisťovať a kontrolovať obeť na diaľku. Tiež im ponúka možnosť hromadne šíriť materiály spojené s vykorisťovaním online. Tie isté technologické prostriedky súčasne sťažujú odhaľovanie trestnej činnosti, identifikáciu páchatel'ov, sledovanie peňazí použitých na spáchanie trestných činov a ziskov z trestnej činnosti. Páchatelia využívajú v súvislosti s Dark Webom aj kryptomeny. Základnými charakteristikami kryptomien je ich systém uskutočňovania a potvrdzovania transakcií, ktorý je vo väčšine prípadov do rôznej miery decentralizovaný, pretože nemá žiadnu centrálnu autoritu v klasickom zmysle (napr. centrálna banka alebo emitent elektronických peňazí), ktorá by uskutočňovala zúčtovanie transakcií.²⁹ Toto sú práve kľúčové oblasti, na ktoré je potrebné sa aj v rámci národnej úrovne a budovania efektívneho systému eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi zamerať.

Počas riadených rozhovorov aj s vyšetrovateľmi špecializovanými na vyšetrovanie tohto trestného činu z Národnej jednotky sme nadobudli informácie, že sa takýchto školení zúčastňujú na národnej, ale čo je podstatne dôležité, aj na medzinárodnej úrovni.

Podnety pri tomto trestnom čine sa veľmi často realizujú oneskorene po spáchaní trestného činu. Taktiež je však veľmi časté, že poškodená osoba trestný čin neoznámí vôbec, čím sa stáva táto trestná činnosť vysoko latentná. Vyplýva to aj zo strachu obeť z pomsty páchatel'á, ale aj zo samotného strachu o svoj život. Páchatelia sa obeť najčastejšie vyhrážajú fyzickým násilím. Veľmi často sa stáva aj to, že obeť sa úplne stotožní s tým, že je obeťou a konanie páchatel'á považuje za normálne. Obeť sa uspokojí s tým, že má k dispozícii jedlo a má kde prespať. Aj preto sa odporúča, aby si orgány činné v trestnom konaní boli vedomé tejto reakcie a faktu, že budú môcť urobiť len veľmi málo preto, aby takéto správanie obeť zmenili v priebehu počiatočnej fázy vzťahu s obeťou. Jedným z kľúčov k reaktívnemu úspešnému systému ochrany obeť je získanie dôvery obeť.³⁰

Najčastejšími získanými podnetmi pri tejto trestnej činnosti sú podnety nadobudnuté: operatívno-pátracou činnosťou príslušníkov služby kriminálnej polície, od poškodených, od záujmových združení, od mimovládnych organizácií, ale aj od Národného koordinátora pre

---

²⁸ PAJÓN, L. a D. WALSH, 2020. Proposing a theoretical framework for the criminal investigation of human trafficking crimes. In: *Policing: a journal of policy and practice*, 14 (2), s. 498. [online]. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1093/police/pay031>. [cit. 2023.12.22.].

²⁹ ČENTĚŠ, J., ŠANTA a I. ŠANTA, 2023. Virtuálne meny – niektoré právne a ekonomické aspekty a trendy v Slovenskej republike a vo svete. In: *Bratislavské právnické fórum 2023: aktuálne výzvy trestného práva*, s. 8.

³⁰ ČEČOT, V. a kol., 2013. *Obchodovanie s ľuďmi alebo otroctvo 21. storočia*, s. 26 .

oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Podnety však môžu prichádzať v rámci medzinárodnej spolupráce aj od Interpolu, či Europolu. Podnety aj pri tomto trestnom čine majú spravidla dve zložky, na základe ktorých vyšetrovateľ vyhodnocuje celú ich podstatu. Ide o prameň informácie a hodnotu informácie.³¹

Opatrenia, neodkladné úkony a neopakovateľné úkony sú veľmi dôležitou etapou vo vyšetrovaní. Efektívnosť celého vyšetrovania často závisí od toho, ako rýchlo a kvalitne sú vykonané tieto úkony. Je dôležité poukázať na skutočnosť, že okruh opatrení a úkonov nie je pri všetkých trestných činoch obchodovania s ľuďmi rovnaký. Závisí predovšetkým na tom, či bol trestný čin oznámený bezprostredne po jeho spáchaní alebo oneskorene a či je páchatel' známy alebo neznámy. Konkrétny okruh opatrení, neodkladných úkonov a neopakovateľných úkonov je determinovaný počiatočnou vyšetrovacou situáciou a konkrétnym spôsobom páchania a utajovania trestného činu.

Medzi opatrenia, neodkladné úkony a neopakovateľné úkony patria: pátranie po páchatel'ovi, pátranie po poškodených, ak nie je ich pobyt známy, výsluch oznamovateľa alebo poškodenej osoby, prehliadka tela poškodenej osoby a osobná prehliadka. Pri osobnej prehliadke ide hlavne o veci a listinné dôkazy dôležité pre vyšetrovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako sú doklady totožnosti, cestovné pasy, doklady o činnosti a pod., ktoré má prehliadaná osoba pri sebe a ktoré po výzve vyšetrovateľa dobrovoľne neodovzdala. Takisto ide o zaistenie listinných dôkazov, zadržanie podozrivého alebo obmedzenie osobnej slobody, vo vybraných prípadoch aj rekogníciu či domovú prehliadku a prehliadku iných priestorov a pozemkov na zaistenie čo najväčšieho počtu stôp a dôkazného materiálu.³²

V kontexte prezentácie kvantitatívnych ukazovateľov vyšetrovania trestného činu obchodovania s ľuďmi na národnej úrovni uvádzame nasledujúcu tabuľku.

Tabuľka č. 3 Vyšetrované prípady obchodovania s ľuďmi za roky 2015 – 2022

Rok	Počet prípadov začatých trestných stíhaní	Počet prípadov vznesené obvinenie	Počet obvinených osôb
2015	18	9	23
2016	25	14	34
2017	37	19	72
2018	27	23	53
2019	20	14	36
2020	28	15	33
2021	19	17	39
2022	25	19	34

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Evidenčno-štatistického systému kriminality.

Podstatnou skutočnosťou v súvislosti aj s identifikáciou efektívnosti vyšetrovania, prípravného konania a trestného konania ako takého je zamerať sa na počet obžalovaných a odsúdených osôb v súvislosti s trestným činom obchodovania s ľuďmi. Pretože aj tieto

³¹ VIKTORYOVÁ, J. a J. STRAUS, 2015. *Vyšetrovanie*. 3. vyd., s. 42.

³² VIKTORYOVÁ, J. a J. STRAUS et al., 2015. *Vyšetrovanie*. 3. vyd., s. 312.

kvantitatívne ukazovatele nám zobrazujú ako účelne je nastavený systém eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni.

Tabuľka č. 4 Počet obžalovaných osôb za trestný čin obchodovania s ľuďmi za roky 2015 – 2022 podľa § 179 Trestného zákona

Rok	Počet obžalovaných osôb
2015	10 (z toho 9 mužov a 1 žena)
2016	15 (z toho 13 mužov a 2 ženy)
2017	25 (z toho 18 mužov a 7 žien)
2018	21 (z toho 13 mužov a 8 žien)
2019	38 (z toho 28 mužov a 10 žien)
2020	14 (z toho 11 mužov a 3 ženy)
2021	21 (z toho 12 mužov a 9 žien)
2022	30 (z toho 15 mužov a 15 žien)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov zo štatistiky Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

Tabuľka č. 5 Počet odsúdených osôb za trestný čin obchodovania s ľuďmi za roky 2015-2022 podľa § 179 Trestného zákona

Rok	Počet odsúdených osôb
2015	21 (12 mužov a 9 žien)
2016	4 (3 muži a 1 žena)
2017	15 (14 mužov a 1 žena)
2018	8 (4 muži a 4 ženy)
2019	11 (6 mužov a 5 žien)
2020	10 (8 mužov a 2 ženy)
2021	21 (14 mužov a 7 žien)
2022	10 (6 mužov a 4 ženy)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov zo štatistiky Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

Ako je možné vidieť, vo väčšine prípadov prevažujú muži ako obžalovaní a odsúdení za trestný čin obchodovania s ľuďmi za roky 2015 – 2022 podľa § 179 Trestného zákona. Uvedené je aj indikátorom toho, že by bolo veľmi vhodné nastaviť prevenciu voči potenciálnym páchatelom, práve na mužov.

3 Možnosti zefektívnenia eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi

S cieľom zistiť možnosť zefektívnenia eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi sme v predchádzajúcom texte poukázali na jednotlivé špecifiká a charakteristické znaky samotného trestného činu obchodovania s ľuďmi, jeho páchania a vyšetrovania. Charakterizovali sme aj národný, z časti aj medzinárodný legislatívny a právny rámec, ktorý je základným pilierom eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Vymedzili sme aj štatistické ukazovatele, ktoré jasne definujú nebezpečnosť obchodovania s ľuďmi, ale aj skutočnosť, že v našej spoločnosti sa tento kriminálny jav nachádza a je preto potrebné účelne ho eliminovať.

Následne, aby sme dokázali aj vymedziť skutkové okolnosti na zlepšenie a progres v boji proti tomuto neľudskému trestnému činu, je v prvom rade podľa nášho názoru potrebné, určiť si konkrétny okruh prioritných oblastí na národnej úrovni. Tieto štyri okruhy „4P“ sme si určili nasledovne: „Prevention“ (prevencia), „Protection“ (ochrana), „Prosecution“ (trestné konanie), „Partnership“ (spolupráca)³³.

Bez cielene nasmerovanej *prevencie*, a to v rôznych formách a podobách, by eliminácia a boj proti obchodovaniu s ľuďmi neboli komplexne realizovateľné. Kontinuálne realizovaná spolupráca v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi medzi štátnym sektorom, občianskou spoločnosťou a medzinárodnými organizáciami je prioritne podstatná. Jedným z nástrojov prevencie v oblasti obchodovania s ľuďmi je aj, už nami spomínaná, existencia a prevádzka národnej linky s prideleným telefónnym číslom 0800 800 818. Za roky 2019 – 2022 bolo na tejto linke registrovaných 1 967 hovorov, prostredníctvom ktorých boli poskytnuté preventívne informácie a identifikovaných celkom 19 potenciálnych obetí, čím sa tento nástroj javí ako efektívny nielen z pohľadu prevencie, ale aj pomoci a ochrany. Ako veľmi pozitívny preventívny prvok považujeme aj realizáciu vzdelávania, odbornej prípravy a činností na zvyšovanie všeobecného povedomia o trestnom čine obchodovania s ľuďmi. Prioritou prevencie sú aktivity na znižovanie rizík ohrozenia jednotlivca, u ktorého je predpoklad vyššej zraniteľnosti, že sa stane obeťou, čo je možné dosiahnuť systematickým a cieľovým šírením osvedy, ako aj prehodnotením zakomponovania témy obchodovania s ľuďmi do školských kurikul.

Aj sama autorka sa takisto podieľala na niekoľkých preventívnych besedách, na základných školách, kde žiakov informovala o nebezpečnosti tohto javu. Neodmysliteľnú súčasť prevencie tvorí aj kontinuálne odborné vzdelávanie pre rôzne profesijné skupiny, ktoré zaznamenávajú pozitívny ohlas, čím sa buduje a rozširuje sieť národného referenčného mechanizmu o osoby, ktoré môžu v teréne nielen identifikovať obeť, ale aj poskytovať adekvátne informácie týkajúce sa možnosti pomoci a prevencie ako eliminovať riziko stať sa obeťou. Dôležité je pokračovať aj v prehlbovaní medzirezortnej spolupráce a kooperácii so súkromným sektorom, pretože aj práve spolupráca a koordinácia na multiinštitucionálnej úrovni napomáha budovať efektívny a účelný preventívny rámec.

Podpora a ochrana – v prípade, ak vychádzame zo zrejmých záväzkov Slovenskej republiky pre túto oblasť, je nevyhnutnosťou vybudovať a udržiavať efektívny, účelný, komplexný systém prevencie, pomoci a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Je potrebné, aby bol tento základný systém, pilier, postavený na princípoch rešpektovania a dodržiavania ľudských práv a slobôd pri zachovaní individuálneho prístupu k potrebám každej jednej obeť.

---

³³ Rámec 4P bol zdefinovaný v Globálnom akčnom pláne OSN na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, v ktorom členské štáty vyhlásili, že účinná reakcia na obchodovanie s ľuďmi by sa mala zamerať na štyri nasledujúce ciele: pomoc a ochrana obetiam obchodovania s ľuďmi, predchádzanie obchodovania s ľuďmi; stíhanie páchatel'ov a posilňovanie partnerstva na dosiahnutie týchto cieľov. [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/United_Nations_Global_Plan_of_Action_to_Combat_Trafficking_in_Persons.pdf.

Obet' má v našich podmienkach niekoľko možností poskytnutia pomoci. Významným inštitucionálnym zabezpečením pomoci pre obeť je najmä špecializovaný, nami už spomínaný Program podpory³⁴. Aj v súvislosti s účinnosťou zákona č. 274/2017 Z. z. zákona o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej už iba „zákon o obetiach“) v § 2 ods. 1 písm. c) bol zavedený pojem „obzvlášť zraniteľná obeť“, ktorej sa poskytuje, tzv. „špecializovaná odborná pomoc“³⁵. Obete sa môžu obrátiť na akreditované subjekty poskytujúce pomoc obetiam trestných činov podľa zákona o obetiach. Znalosť o týchto subjektoch nadobúda obeť v čase, keď prichádza do kontaktu s orgánom činným v trestnom konaní alebo s poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. Obet' má právo na odškodnenie od štátu v rozsahu a za podmienok stanovených v zákone o obetiach.

V roku 2021 bol s účinnosťou od 1. júla 2021 prijatý zákon č. 217/2021 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 231/2019 Z. z. a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Novelizáciou zákona o obetiach sa zásadným spôsobom zmenila filozofia odškodňovania obetí násilných trestných činov. Podstatnú zmenu predstavuje zavedenie možnosti obeť násilného trestného činu požiadať Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o odškodnenie už po začatí trestného stíhania, čo veľmi oceňujeme, pretože legislatíva do toho času umožňovala obeť trestného činu požiadať o odškodnenie až po právoplatnom skončení trestného konania.

Táto novela takisto podstatne zjednodušila prístup obetí trestných činov k odbornej pomoci aj prostredníctvom zriadenia intervenčných centier³⁶. Ďalšou možnosťou pre obeť je v súvislosti s uvádzaným aj využitie služieb informačných kancelárií pre obeť trestných činov (ďalej už iba „informačná kancelária“)³⁷, ktoré boli vytvorené v rámci národného projektu z Európskeho sociálneho fondu v rámci operačného programu Efektívna verejná

---

³⁴ Základnými cieľmi programu je poskytovanie služieb v súlade s ochranou ľudských práv a slobôd a reintegrácia obetí, pričom obeť je motivovaná spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní, aby bolo možné potrestať páchatel'ov trestného činu obchodovaním s ľuďmi. Vstup obetí do programu pomoci je dobrovoľný. Program podpory poskytuje obeť tiež možnosť rozhodnúť sa, či bude spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní. Aj v prípade, že sa tak nerozhodne, nevyhnutná krízová starostlivosť a krízová starostlivosť sa jej poskytuje v súlade s princípom nediskriminácie. Slovenským a zahraničným obetiam, ktoré vstúpia do programu pomoci, je možné poskytnúť krytie zdravotnej starostlivosti, ktoré iné mechanizmy pomoci v Slovenskej republike neumožňujú, a to bez ohľadu na existenciu dlhov na zdravotnom poistení zo strany obeť. V prípade vstupu detských obetí do programu pomoci sú postupy upravené v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. O vstupe dieťaťa do programu pomoci však rozhoduje zákonný zástupca.

³⁵ Pod týmto pojmom zákon o obetiach rozumie poskytovanie všeobecnej odbornej pomoci, poskytnutie krízovej psychologickéj intervencie, ak poskytnutá psychologická pomoc nie je pre obzvlášť zraniteľnú obeť dostatočná, vyhodnotenie hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia, ako aj sprostredkovanie poskytovania sociálnych služieb v zariadení núdzového bývania a špecializovaného sociálneho poradenstva, ak život alebo zdravie obzvlášť zraniteľnej obeť je bezprostredne ohrozené.

³⁶ Prijatím predmetného zákona sa súčasne zefektívnila a posilnila práva obetí trestných činov podľa odporúčaní Európskej komisie adresovaných v správe Špeciálnej poradkyne pre odškodňovanie obetí, najmä s poukazom na procesné prekážky, ktorým obeť trestných činov čelia v konaní o poskytnutí odškodnenia. Zmeny zákona reagovali aj na oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade Európskej únie, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov, odvolávajúc sa na dokument „Stratégia Európskej únie v oblasti práv obetí (2020 – 2025)“. Prijatím tohto zákona došlo nepochybne k výraznému zlepšeniu postavenia obetí aj trestného činu obchodovania s ľuďmi, čo do včasnosti získania odškodnenia ako aj prístupu k adekvátnej odbornej pomoci prostredníctvom zriadenia intervenčných centier.

³⁷ Zákon č. 458/2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z 29. novembra 2022 a účinnosťou od 1. februára 2023 sa dosiahlo zahrnutie informačných kancelárií do organizačnej štruktúry MV SR, čím by sa mali zabezpečiť systémové služby pre obeť trestných činov.

správa s názvom „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obe.“

Zabezpečenie včasnej ochrany základných ľudských práv a dôstojnosti obetí a následného poskytnutia pomoci je podmienené ich identifikáciou, a to predovšetkým medzi zraniteľnými skupinami. Globálna správa UNODC o obchodovaní s ľuďmi 2022³⁸ konštatuje, že je identifikovaných menej obetí, ale pandémie COVID-19 a ďalšie krízy zvyšujú zraniteľnosť voči vykorisťovaniu.

Máme za to, že je potrebné, aby naša krajina zabezpečila prijatie legislatívnych alebo iných opatrení potrebných na pomoc obetiam pri ich fyzickom, psychologickom a spoločenskom zotavení. Táto pomoc zahŕňa napr. životnú úroveň vhodnú na zabezpečenie ich existencie prostredníctvom opatrení, ako sú: primerané a bezpečné ubytovanie, psychologická a materiálna pomoc, prístup k nevyhnutnej zdravotnej starostlivosti, prekladateľské a tlmočnicke služby, ak sú potrebné, poradenstvo a informácie, najmä pokiaľ ide o ich práva a služby využiteľné pre nich, v jazyku, ktorému rozumejú, pomoc pri tom, aby ich práva a záujmy boli uplatnené a zohľadnené v príslušnom štádiu trestného konania proti páchatelom a pod.

Trestné konanie - subjektom odhaľovania a vyšetrovania páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike je špecializovaný policajný útvar, už niekoľko krát spomínaný. Špecializácia na úrovni prokuratúry a súdov nebola pre túto oblasť realizovaná.

V súvislosti s uvádzaným považujeme za dôležité podotknúť, že na úrovni Európskej únie existuje združenie prokurátorov so špecializáciou na obchodovanie s ľuďmi, tzv. „Focus group of prosecutors specialised in human trafficking“³⁹. Prvé neformálne stretnutie organizovala Európska komisia a Agentúra Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (ďalej už iba „Eurojust“) v roku 2022, kde sa stretla cieľová skupina špecializovaných prokurátorov (a sudcov z niektorých členských štátov Európskej únie) v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré zorganizovala Európska komisia spolu s Eurojustom. Cieľom skupiny je budovať expertízu a zintenzívniť justičnú spoluprácu v záujme silnejšej reakcie v oblasti trestného práva a trestného súdnictva v danej oblasti. Prokuratúra Slovenskej republiky má v rámci uvedenej expertnej skupiny zriadenej na úrovni Európskej únie svojho zástupcu z radov prokurátorov, ktorý sa zúčastňuje stretnutí za účelom výmeny poznatkov, skúseností a príkladov dobrej praxe z vyšetrovania a stíhania trestných činov obchodovania s ľuďmi.

Pokiaľ ide o príklady dobrej praxe z vyšetrovania a stíhania komplexných trestných činov obchodovania s ľuďmi, prokuratúra Slovenskej republiky má v danej oblasti viacročné skúsenosti, keďže uzatvorila jednu z prvých dohôd o zriadení spoločného vyšetrovacieho tímu so Spojeným kráľovstvom, ktorý sa týkal obchodovania s ľuďmi ešte v roku 2013. Je upozorniť aj na Správu Eurojustu o obchodovaní s ľuďmi a osvedčené postupy a problémy v justičnej spolupráci (Eurojust Report on Trafficking in Human Beings Best practice and issues in judicial cooperation, February 2021)⁴⁰.

Sumarizáciou a analýzou judikatúry súdov Slovenskej republiky týkajúcich sa trestných činov obchodovania s ľuďmi za roky 2015 – 2020 (ďalej len „analýza rozsudkov“) sme dospeli k zisteniu, že až pri 77 % všetkých odsúdených súdy použili ustanovenie o mimoriadnom znížení trestu, ktorým znížili výšku trestu pre odsúdených pod zákonom

---

³⁸ UNODC. 2023. [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2022/GLOTIP_2022_web.pdf.

³⁹ Eurojust. 2022. [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: <https://www.eurojust.europa.eu/news/focus-group-prosecutors-specialised-human-trafficking-meets-first-time>.

⁴⁰ Eurojust. 2022. [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/2021_02_16_thb_casework_report.pdf.

stanovenú trestnú sadzbu. Súčasťou zhrnutia v závere dokumentu je aj informácia, že i napriek tomu, že pri 68 % odsúdených (51 osôb) boli naplnené znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty, len 8 osobám boli uložené tomu zodpovedajúcej trestnej sadzby, t. j. v rozmedzí 7 až 12 rokov podľa § 179 ods. 3 Trestného zákona. Monitorovacie mechanizmy, ktoré hodnotia Slovenskú republiku v tejto oblasti, dlhodobo upozorňujú na neprimerane nízke tresty pre páchatel'ov obchodovania s ľuďmi. Sme toho názoru, že zmena legislatívy upravujúca výšku trestnej sadzby v rámci základnej skutkovej podstaty a kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu obchodovania s ľuďmi by mohla priniesť zlepšenie a posun v tejto oblasti. Na druhej strane je však nevyhnutné zdôrazniť, že neprimerané znižovanie trestnoprávnej zodpovednosti, odvíjajúce sa od osobitného právneho predpisu, by spôsobilo nepredvídateľnosť súdnej praxe, ktorá by v početných prípadoch viedla k neprimeranej záťaži súdnych orgánov,⁴¹ pretože je potrebné si uvedomiť jasné fakty, napr., že subsidiarita trestnej represie, resp. teoretické a aplikačné otázky s ňou spojené predstavujú v rámci oblasti trestného práva tému s mimoriadne rozsiahlym dopadom⁴².

Druhým najčastejším dôvodom uvádzaným v analýze rozsudkov, pre ktorý sa sudy rozhodli udeliť trest pod spodnú hranicu trestnej sadzby, bolo využitie inštitútu Dohody o vine a treste, v rámci ktorej je takisto možné pristúpiť k mimoriadnemu zníženiu trestu. SR by mala hľadať riešenia, ktoré by prispeli k väčšej právnej istote a vyvodu primeranej zodpovednosti voči páchatel'ovi. Ako pomerne významný nedostatok vidíme aj to, že sudy v prevažnej väčšine prípadov nepriznávajú obetiam náhradu škody v trestnom konaní. Podľa analýzy rozsudkov v jednom prípade súd konštatoval, že žiadna škoda nevznikla, v 14 prípadoch súd odkázal poškodených na civilné konanie a v 21 prípadoch súd nezmenil nárok poškodených na náhradu škody. Len v 3 rozsudkoch rozhodol súd o odškodnení obetí ešte počas trestného konania, nie však všetkých. Na základe rozhodovacej praxe je možné konštatovať potrebu rozšírenia odborných znalostí a možnosti pochopenia závažnosti trestného činu obchodovania s ľuďmi.⁴³

Spolupráca - meritum eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni na všetkých úrovniach od pomoci obetiam, cez trestné konanie a prevenciu nevynechajúc, by nebolo efektívne, ak by sa nerealizovalo účelne v spojení so spoluprácou zainteresovaných subjektov tak na národnej, ako i na medzinárodnej úrovni. Zhromažďovanie presných a ucelených kvantitatívnych dát a kvalitatívnych poznatkov od relevantných subjektov a ich včasná výmena a včasné publikovanie vedú k zlepšeniu všeobecného pochopenia tohto javu a k zaisteniu prijatia efektívnych politík a stratégií založených na verifikovaných faktoch. Účelná výmena informácií a zlepšenie zhromažďovania štatistických dát je podkladom pre ciele aktivity kontrolných orgánov, ako aj pre správne nastavenie prevencie v tejto oblasti. Na účel zabezpečenia udržateľnosti, efektívnej a komplexnej implementácie a budovania systému eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi je dôležitá podpora jednotlivých úloh po odbornej, finančnej, personálnej a technickej stránke. Musíme konštatovať, že v Slovenskej republike niet vedeckej inštitúcie, ktorá by bola vytvorená z odborníkov, ktorí sa danej problematike venujú a zároveň by mala vhodné materiálo-personálne podmienky na realizáciu aktuálneho kriminologického výskumu, ktorý by sa stal jedným zo základných východísk pre kvalitné legislatívne zmeny.⁴⁴

---

⁴¹ VRTÍKOVÁ, K. a I. MOKRÁ, 2023. Spôsob určovania výšky škody v trestnom práve. In: *Milníky práva v stredo európskom priestore*, s. 552.

⁴² TURAY, L. a S. MIHÁLIK, 2023. Renesancia § 88 Zákona č. 140/1961 zb. Trestného zákona. In: *Milníky práva v stredo európskom priestore*, s. 536.

⁴³ Vybraná judikatúra súdov Slovenskej republiky týkajúca sa trestných činov obchodovania s ľuďmi za roky 2015-2020.

⁴⁴ KURILOVSKÁ, L. a L. TURAY., 2023. Quo vadis trestná politika. In: *Bratislavské právnické fórum 2023: aktuálne výzvy trestného práva*, s. 28.

Záver

Problematika obchodovania s ľuďmi si vyžaduje rýchlu reakciu, komplexné a systematické opatrenia so zapojením všetkých relevantných subjektov angažujúcich sa v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ich koordináciu a zároveň začlenenie medzinárodných štandardov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi do vnútroštátnych pravidiel. Výmena informácií medzi relevantnými subjektmi angažujúcimi sa v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi je základným pilierom pre docielenie vízií v národnom systéme boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Sme toho názoru, že výsledky čiastkového výskumu prezentované v predloženej vedeckej štúdií adekvátne odôvodnili bezpodmienečnú potrebu zefektívnenia budovania merita eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ale aj zabezpečenie efektívnosti prípravného konania samotného. Pretože prepojenie relevantných vedeckých poznatkov a poznatkov podporených aplikačnou praxou vedú k účelnému budovaniu systému ochrany a podpory obetí trestných činov, nielen obchodovania s ľuďmi, ale aj k predchádzaniu situácií, kedy sa z potenciálnych obetí stávajú obeť reálne a tiež stavu, keď sa z potenciálnych páchatel'ov stávajú páchatelia reálny.

Stanovením konkrétnejších, strategických cieľov, ktoré bude možné realizovať prostredníctvom jasne definovaných opatrení, je možné dosiahnuť naplnenie prioritných oblastí. V kontexte rámca „4 P“, ktorý sme spomínali vyššie, si dovoľíme v závere definovať vybrané, kľúčové oblasti, ktoré s veľkou pravdepodobnosťou napomôžu pri budovaní merita eliminácie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni.

Ide najmä o: zabezpečenie včasnej identifikácie obetí a zlepšenie kvality poskytovaných služieb obetiam (zlepšenie identifikácie potenciálnych obetí so špecifickým zameraním sa na zraniteľné skupiny, harmonizovanie a formalizovanie postupov štruktúr zapojených do referovania obetí pri dôslednom uplatňovaní princípu nediskriminácie na podporné systémy).

Skvalitnenie procesu trestného a súdneho konania (kompenzovať ujmu obeť, zvýšiť úspešnosť trestného stíhania páchatel'ov aj prostredníctvom prehĺbenia spolupráce s inými štátmi a medzinárodnými inštitúciami v oblasti vzájomnej výmeny informácií a vybavovania dožiadaní). V súvislosti so skvalitnením súdneho konania si dovoľíme uviesť, že v mesiaci november bol podaný projekt APVV-23-0573 s názvom: „Efektívnosť súdnej časti trestného konania, jej inštitútov a vplyv legislatívnych zmien“, kde je autorka zodpovednou riešiteľkou a v prípade úspešného hodnotiaceho procesu sa určite pri realizovanom výskume bude venovať aj samotnému postaveniu obetí a páchatel'ov trestného činu obchodovania s ľuďmi v súdnom konaní.

Napredovanie v oblasti spolupráce (harmonizovaný zber a výmena relevantných a porovnateľných dát na národnej úrovni využiteľných tak pre potreby národných inštitúcií, ako aj pre zber údajov na úrovni Európskej únie, zlepšenie výkonu súčinnostných kontrol vyškolenými pracovníkmi s dôrazom na identifikovanie znakov obchodovania s ľuďmi).

Efektívnejšie využívanie nástrojov prevencie zintenzívnením jej podpory a realizácie (realizácia cielených informačných aktivít a kampaní v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi pre viaceré cieľové skupiny v spolupráci s občianskou spoločnosťou, medzinárodnými organizáciami, súkromným sektorom, na národnej ako aj medzinárodnej úrovni s dôrazom na online priestor, realizácia vzdelávacích aktivít zameraných na pedagogických pracovníkov, psychologov a sociálnych pracovníkov v oblasti obchodovania s ľuďmi so špecifickým zameraním na detské obeť v spolupráci s občianskou spoločnosťou).

Literatúra

- ČEČOT, V. a kol., 2013. *Obchodovanie s ľuďmi alebo otroctvo 21. storočia*. Sládkovičovo: Vysoká škola v Sládkovičove, 2013. 242 s. ISBN 978-80-89267-90-3.
- ČENTĚŠ, J., ŠANTA, J. a I. ŠANTA, 2023. Virtuálne meny-niektoré právne a ekonomické aspekty a trendy v Slovenskej republike a vo svete. In: *Bratislavské právnické fórum 2023: aktuálne výzvy trestného práva*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2023, s. 7-23. ISBN 978-80-7160-696-3.
- Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a ochrane obetí obchodovania s ľuďmi, ktorou sa nahrádza Rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV o boji proti obchodovaniu s ľuďmi.*
- Dôvodová správa k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, publikovaný 19.12.2022.* [online]. [cit. 2023.11.14.] Dostupné na internete: [EUR-Lex - 52022PC0732 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/lexuris/ui/entry.do?uri=EURLEX:CELEX:52022PC0732-EN).
- Eurojust, 2022. [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: <https://www.eurojust.europa.eu/news/focus-group-prosecutors-specialised-human-trafficking-meets-first-time>.
- Eurojust, 2022. [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/2021_02_16_thb_casework_repo_rt.pdf.
- Evidenčno-štatistický systém kriminality.*
- Globálny akčný plán OSN na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.* [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/United_Nations_Global_Plan_of_Action_to_Combat_Trafficking_in_Persons.pdf.
- KANE, G., 2023. *State Empowered Entities as Sites of Progress for International Anti-Trafficking Law and Policy?* [online]. [cit. 2023. 11. 28.] *Frontiers in Human Dynamics*, 5, pp. 1–16. Advance online publication. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2023.1245909>.
- KURILOVSKÁ, L.a L. TURAY, 2023. Quo vadis trestná politika. In: *Bratislavské právnické fórum 2023: aktuálne výzvy trestného práva*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2023, s. 24-30. ISBN 978-80-7160-696-3.
- MACY, R. J., KLEIN, L. B., SHUCK, C. A., RIZO, C. F., VAN DEINSE, T. B., WRETMAN, C. J. a LUO, J., 2023. *A Scoping Review of Human Trafficking Screening and Response. Trauma, Violence, & Abuse*, 24 (3), [online]. [cit. 2023. 11. 28.] pp. 1202 – 1219. <https://doi.org/10.1177/15248380211057273>.
- MAŠLANYOVÁ, D. a Š. ZEMAN, 2013. Obete obchodovania s ľuďmi a akcentom na Slovenskú republiku. In: *Obete kriminality: Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Bratislava: Paneurópska vysoká škola - Fakulta práva, 2013, s. 244-268. ISBN 978-80-8153-015-9.
- Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií schváleného uznesením vlády č. 197/2017.*
- Oznámenie o stratégii Európskej únie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021 – 2025, COM(2021) 171 final; závery Rady z 26. mája 2021, ktorými sa stanovujú priority EÚ v boji proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti na roky 2022-2025*

prostredníctvom Európskej multidisciplinárnej platformy proti hrozbám trestnej činnosti (EMPACT).

PAJÓN, L., & WALSH, D. 2020. *Proposing a theoretical framework for the criminal investigation of human trafficking crimes.* Policing: a journal of policy and practice, 14 (2), p. 493-511. <https://doi.org/10.1093/police/pay031>.

Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, dopĺňujúci Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu.

Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za roky 2018-2022. [online]. [cit. 2023. 11. 14.] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV.

Štatistické údaje Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.

Stratégia Európskej únie v oblasti práv obetí (2020 – 2025).

TURAY, L., MIHÁLIK, S. 2023. *Renesancia § 88 Zákona č. 140/1961 zb. Trestného zákona.* In *Míľniky práva v stredoeurópskom priestore, 2023*, Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, s.536-543. ISBN 978-80-7160-690-1.

UNODC. 2023. [online]. [cit. 2023. 11. 28.] Dostupné na internete: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2022/GLOTiP_2022_web.pdf.

Uznesenie Európskeho parlamentu P8_TA-PROV(2017)0413 z 25. októbra 2017 o aspektoch základných práv v integrácii Rómov v Európskej únii: boj proti protirómskemu zmýšľaniu (2017/2038(INI)).

Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 495/2018. [online]. [cit. 2023. 11. 14.] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality>.

VIKTORYOVÁ, J., STRAUS, J. et al. *Vyšetrovanie. 3. vyd.* Bratislava: Akadémia PZ, 2015, 688 s. ISBN 978-80-8054-643-4.

VRTÍKOVÁ, K., MOKRÁ, I. 2023. *Spôsob určovania výšky škody v trestnom práve.* In *Míľniky práva v stredoeurópskom priestore, 2023*, Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, s. 544-553. ISBN 978-80-7160-690-1.

Vybraná judikatúra súdov Slovenskej republiky týkajúca sa trestných činov obchodovania s ľuďmi za roky 2015-2020.

Zákon č. 274/2017 Z. z. Zákon o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 458/2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z 29. novembra 2022 a účinnosťou od 1. februára 2023.

Keywords: trafficking in human beings, perpetrator, victim, particularly vulnerable victim, investigation, prevention, support and protection, criminal proceedings

Summary

The merit of eliminating and fighting trafficking in human beings at the national level requires the creation of an effective system that will create conditions for preventing the spread of this inhumane crime and at the same time create conditions so that even if it is committed, the victims have enough support and protection in accordance with their required needs. In the presented scientific study, the author focuses on individual specifics that help in building the work of this effective system and create prerequisites for the purposeful elimination and fight against this inhumane crime – trafficking in human beings. Herein the author provides the results of their partial research within the framework of the research supported by the Slovak Research and Development Agency. In doing so, she used the methods of analysis, synthesis, observation; she also worked with acquired knowledge from scientific outputs and research, jurisprudence, and relevant information from experts from application practice.

*kpt. JUDr. Patrícia Krásná, PhD., LL.M.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra vyšetrovania
e-mail: patricia.krasna@akademiapz.sk*

Recenzenti: pplk. doc. JUDr. Monika Hullová, PhD., JUDr. Stanislav Mihálik, PhD.